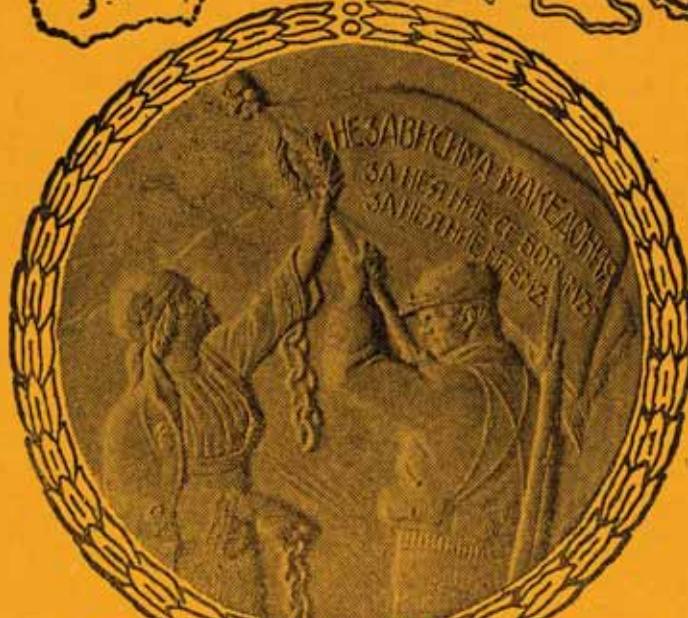

ИЛЮСТРАЦИЯ ИРИНДЕНЬ

ИЗДАНИЕ НА ИЛИНДЕНСКАТА ORGANIZACIJA

Съдържание:

1. Велий еси Господи — К. Хр.
2. Илинден — А. Струга
3. Моята молитва — Вестала Тимчева.
4. Въ рошната земя — К. Хр.
5. Честв. Преображенското въстание б. 9.—VII 1903 г.—Л. Т.
6. Прогимн. „Полковникъ Дранговъ“ въ Горна Баня—К. Хр.
7. Винишкиятъ шипонинъ — Христо Настевъ.
8. Революционната епоха въ Костенарията — 903—1903 год.
— К. Шиуртовъ.
9. Отпразнуването на Илинденъ въ София.
10. Чествуване годишнината на Илинденското въстание въ Варна — Хр. Н.
11. Илинденъ въ Кърджали — Янко Николовъ.
12. Кратковременната свобода на Пънчецъ — Вл. А. К.
13. Денимиръ-Хисаръ (Валовища) — Л. Т.
14. Положението.

Sommaire:

1. Mon Dieu, j'adore Ta grandeur — par C. Chr.
2. Ilinden — par A. Struga.
3. Ma priere — Vesta Timcheva.
4. Dans la rocheuse terre — par C. Chr.
5. Feter l'Invention de l'Icone de l'Assomption de la Vierge le 19 juillet 1903 — par L. T.
6. Progymnase „B. Drangov“ à Gorna Banya — par C. Chr.
7. L'espion de Varna — par Cir. Nasteff.
8. L'épopée révolutionnaire, dans les endroits de Costenaria 1903—1903 — par K. Chcourtoff.
9. Feter l'Ilinden à Sofia.
10. Feter l'Ilinden à Varna.
11. Feter l'Ilinden à Kardjali.
12. La liberté de court le long de l'arrondissement de Planetz à 1878 — par V. B. Karadjanova.
13. Denimir-Hissar — par L. T.
14. La situation.

**ДАР
СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ
СИСТОРИЧЕСКИ календарь за м. августъ**

Новъ стиль г.	стара стиль г.	Годината на събитието
1	19	1868
2	20	1903
2	20	1913
3	21	1903
4	22	1873
5	23	1871
6	24	1864
7	25	1860
8	26	1913
9	27	1916
10	28	1849
11	29	1903
12	30	1856
13	31	1871
14	1	1887
15	2	1902
16	3	1903
17	4	1916
18	5	1916
19	6	1905
20	7	1903
21	8	1886
22	9	1903
23	10	1877
24	11	1867
25	12	1916
26	13	1906
27	14	1894
28	15	1873
29	16	1859
30	17	1903
31	18	1824

Илюстрация ИЛИНДЕН

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ – СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телефон. 2-19-32

Годишенъ абонаментъ за Царството — 120 лв., за Европа — 200 лв., за Америка — 2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.
Чекова сметка 5221.

Списание е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окръжно № 40,350 отъ 28. XI. 1933 г.

ILLUSTRATION „ILINDEN“ Rédaction et administration: rue „Pirot“ 5. — Sofia, Bulgarie.

Велий еси Господи!

Великъ, о Боже, си Ти, чудни сѫ твоитѣ дѣла! Ние, обикновенитѣ простосмъртни хора, недоумяваме какъ можа да се нареди така, щото да последватъ събития, които възродиха бълг. народъ, които възрадваха неговото сърдце и смаяха свѣта.

Притисканъ, мачканъ отъ вѣкове отъ владѣтели и вражи съседи, преследванъ при всѣки неговъ проблемъ, поглежданъ съ завистливо око при всѣка проява на стопанско-економическо превъзмогване, застрашаванъ съ окончателно заробване при всѣки опитъ за национално съзвездане, българинътъ е билъ подлаганъ на най-оскърбителчи огорчения.

Следъ проявление на най-висшъ алtruизъмъ, себеотрицание и патриотизъмъ, които му спечелиха неуведаема слава, пожънатитъ лаври се отдоха отъ завистливи съседи на чутъ ли не нѣкаква кървожадностъ на българина и той бѣ соченъ като елементъ на раздори и размирие, елементъ застрашаващъ спокойствието и сигурността на югоизтона, елементъ заслужаващъ окончателно ликвидиране.

Понесълъ съ стоизъмъ всичките оскърблени, силно вѣрующъ въ възкръсване на правдата, българинътъ дочака най-после деня, въ който просия благоволението свише, което озари неговата душа. Сияе отъ радостъ народътъ ни, ликува и благославя той провидението. Възторгъ озари неговото сърдце: Добруджа, ядката на българската държавност, чито синове презъ обединителната война проявиха безпримѣренъ патриотизъмъ, следъ 35 годишно съществуване като главенъ стопански центъръ отъ освободената част на бълг. отечество, заробена по силата на два черни договора, нашата златна Добруджа вече се връща въ лоното на своята страдна майка, която почва да прибира заробени чеда. Радостта е чрезмѣрна. Проявлението на тази радостъ доведе маситѣ до делириумъ. Възторгъ невижданъ, неизпитванъ до сега!

И питаме се пакъ — какъ, Боже, нареди да стане това — безъ кръвь, безъ жертви, безъ злоба и озлобление даже у длѣжницата страна, да се удовлетвори нашиятъ копнекъ!

Коя епоха на човѣшкото развитие, коя страна на свѣтовната история ни сочи случай като тукъ станалото събитие?

Българскиятъ народъ пролѣ потоци кръвь, издигна хекатомби отъ коститѣ на своите най-надеждни синове, иждиви залъка и препитанието на редъ свои поколѣния, сложи на карта своето съществуване и достигна... до пропастъ.

Коя бѣ тази промисъль сега, чия дѣсница за въртѣ така колелото на историята, та стана чудото на свѣта — отстѣжи се земя безъ кръвь и не само това, но та стана на драга воля, при пълни одобрения и благословия отъ всички — отъ цѣлия свѣтъ, отъ малки и голѣми, отъ близки и далечни, отъ недавнашни приятели и врагове.

Отъ сега нататъкъ българи и ромъни очаква ново братство, възвръщатъ се нѣкогашните тѣхни отношения, презъ вѣкове непомрачавани отъ каквито и да е зли помишлия, отношения пълни съ желание за общо преуспѣване, за допълняне интересите на единът и другиятъ. Наново ще се отворятъ вратитѣ на дветѣ страни за взаимни братски посещения, отново ще зацари миръ и любовь между тѣзи два народа.

Известието за извършеното въ Крайова се пръсна съ свѣткавична бѣрзина изъ цѣлия бълг. свѣтъ. Сразени отъ величието на момента, осияни отъ духа святаго, тръгнаха всички да манифестиратъ своята чрезвичайна радостъ. Познати, непознати, съ свѣтълъ въ очите погледъ, изравняватъ се всички до единъ — нали сме все едни и сѫщи братя — стискатъ се дѣсници, всички ликуватъ и се поздравяватъ — честита Добруджа, честито начало!

Онадежди се българинътъ, просия бълг. правда, възкръсна вече бълг. Богъ! Благословенъ да е гениятъ, който създаде небивалото до сега въ свѣта събитие. Не обикновени хора могатъ да бѫдатъ творци на епохални дѣла. Само това имъ дѣло ако бѣше, то показва, че това сѫ велики люди, Божии посланици, осияни съ ореола на светцитѣ, че тѣ сѫ носители на нѣщо ново, нѣщо велико, каквото е велико тѣхното начинание, каквото е велико тѣхното име, което е записано вече съ златни букви въ историята на човѣчеството. И обаяни отъ всичко, на което сме вече ощеатливени свидетели, опоени отъ благоволението свише и напълно убедени, че и останалитѣ ще бѫдатъ удовлетворени все тъй полюбовно, безъ злоба и безъ мъсть, и че, по тоя начинъ напълно умирень, Балканскиятъ полуостровъ ще стане действителна обетована земя за своите народи, всрѣдъ които ще настане пълно, и истинно, и вѣковѣчно братство, убедени въ наближаването на момента, въ който надаренитѣ отъ провидението съ подземни и надземни блага Балкани ще се обрънатъ на истински земенъ рай, ние величаемъ — Велий еси Господи, чудна дѣла Твоя!

К. Хр.

Илинденъ

Има ли друга страна освенъ Македония, чиито синове, запалени съ пламъка на единъ кристаленъ идеализъмъ, немарейки за политически моментъ, нито за лукавата дипломация на политиканите, да грабнатъ оржие и въ редиците на една беззаетна борба да създадатъ единъ Илинденъ? . .

Има ли друга страна така богато надарена отъ природата и отъ Бога, люлка на просвѣта и култура на цѣла една раса, майка на най-художествената народна пѣсень на земята, създателка на най-художествената свѣтовна носия и шивица, която, огъната подъ тежестта на робските синджири, е успѣла да се дигне въ единъ мигъ и съ решителната смелост на своите чада да изгради най-величавата епопея на борбата за свободенъ животъ?

Не! . .

Нито вътрешните борби на Испания, нито продължителните борби на ирландците иматъ този кристаленъ ореолъ на чиста и беззаетна борба. Защото нѣма по-великъ подвигъ отъ този — да се вдигнешъ, въорженъ само съ буйния пламъкъ на своя духъ и поразявашите искри на свѣтлия ти погледъ, съ високо издигнати стиснати юмруци — въ борба съ една вѣковна империя. . . И да издигнешъ девизъ „Самоопредѣление на народите“, който чакъ следъ 15 години да бѫде грабнатъ отъ коронованите дипломати, за да го изкълчатъ, уви, и провеждатъ въ своите хитрини. . .

Не е ли пълна съ красота по смисълъ и съ-

държание, не е ли величествено дивна по форма, по изпълнение и беззаетна всеодайност на творците си епопеята отъ Илинденъ?

Не е ли тя едно героично дѣло на нашето племе, отличаващо се въобще съ своя идеализъмъ и тѣкмо Илинденъ, не е ли най-ярката страница отъ дѣлата на нацията ни, очертаващи най-кри-стально тоя идеализъмъ на българското племе?

Илинденъ! . .

Та това е свърхчовѣшка борба за свобода и дѣлото на тия свърхчовѣци е най-великия примеръ за възпитание на младото поколѣние.

Гигантска съпротива, резултатъ на единодушието на единъ народъ — да умре, но да донесе свобода на тия, които идатъ следъ него.

Удивителенъ примеръ за водене сѫбините на единъ народъ, въ който водачите умиратъ първи, за да се превърнатъ въ легенди и да продължаватъ да палятъ съ легендарното си име на светци и герои огъня на бѫдещите борби.

Коя е тая друга страна, която може да ни поднесе такава героична, величава и трагична действителност! Сама въ слѣпата си вѣра, сама въ героичните си и легендарни борби и борци, сама и въ днешната своя трагедия, изранена и разкъсана така, както никоя друга страна въ свѣта! . .

Но щомъ е била годна да създаде безпримѣрния по героизъма и размаха си Илинденъ, — тая страна не може да умре.

А. Струга

Моята молитва

Боже! — Както нѣкога въ моето детство, искашъ още единъ путь да чуя пѣсеньта на славея, кацналъ на плачущата върба, надвесила клонки, като умоляющи ржце, надъ Вардаръ.

— Вардаръ! — Както елмазътъ и ти често смеňяшъ цвѣта си. Понѣкога водите ти сѫ мътни, нѣкога кърваво-червени, или чисти като македонскиятъ сълзи.

Вълните се повдигатъ високо и непримиримо, като юнашки гърди.

Сякашъ си пътъ и кръвъ, сякашъ душите на хиляди мъженици живѣятъ въ тебъ.

Боже! — Чуй молитвата ми! Искамъ още единъ путь да чуя пѣсеньта на славея и край Вардаръ да ме обагри последниятъ слънчевъ лжъ!

Вестала Тимчева

Въ родната земя

Мракъ бѣ обвилъ страната. Гладъ и моръ застраши народъ. Зачупи ржце страдна майка. Вопли, ридания достигнаха висинето. И чу й Богъ молбата. Онадежди й Той сърдцето. Дари й синове боговдъхновени — апостоли за нова бранъ, за свобода. И тѣ зарадиха. Почва тучна. Трудъ кървавъ потъ. Слънце знено. Влага обилна. Запориха рала земята. Посъха съечи чиста пшеница. Дебель губеръ покри нивята. Буйна реколта очуди свѣта. Настана жетва. Приготвиха се хамбари. Стегнаха се коля, добитъкъ. Ранно утро. Засия зората. Полетѣха жетвари, жетварки. Екнаха пѣсни бранни. Гори, планини имъ пригласяха. Природата весело

се събужда. Предвещава денъ чудесенъ. Берекетъ — даръ Божи. Сърпове засвириха. Настилаха се класове. Занаредиха се кръстци — снопове. Лица се засмѣха. Надежда свѣтла осия сърдцата.

Изненада. Облакъ буренъ се зададе. Засвѣтка се. Загърмѣ. Затрешѣ. Затъмни се небосвода. Хала страшна се изсипа. Рѣки, буйни потоци, се разлѣха. Затлачиха плодъ за приказъ. Посърнаха лица. Разбиха се надежди. Черни чумбери обвиха красни чела. Плачъ, ридания раздраха сърдцат. Погребени идеали. Илюзии покосени. Горчиви сълзи се пролѣха. Унишие отново помрачи страната. Но... Секнаха сълзи. Изтекоха нерадостни дни. Поза-

брави се тъгата. Заздравъха лути рани. Нова надежда озари сърдцата. Заритъ подъ талогъ плодъ отново животъ прояви. Нищо не бъде се променило — почва, слънце, влага, семе — все едни и същи. Работници — тоже същи. Закипъ пакъ земята. Силна реколта отново избуха. Нова надежда въз-

радва сърдцата. И съ трепетъ всички очакватъ деня за благодатна жетва, денъ тържественъ, славенъ. И този дене иде, наближава. Некъ нагласимъ струни, кимвмли — славно да посрещнемъ деня ожиданий.

К. Хр.

Чествуване Преображенското възстание 6|19.—VIII 1903 г.

На 19 августъ т. г. по инициативата на Тракийската организация се отслужи панихида за падналите преображенци и молебенъ за живите борци за свободата на Тракия.

Службата се извърши въ черквата Св. Преображение въ Лозенецъ отъ епископъ Варлаамъ въ съслужение съ 8 свещеници и въ присъствие на Врачанския и Търновския митрополити. Храмът бъде препълненъ съ народъ.

Ръководното тѣло на Илинденската организация, представители на родолюбивите организации и видни общественици поднесоха поздравителни благопожеланията за скорошното възвръщане на свободата на Тракия.

Въ дома на тракийци, Негово Високопреосвещенство св. В.-Търновски митрополитъ Софрони, родомъ отъ Деде агачко, държа назидателна, високородолюбива речь. Пъха се и тракийски пѣсни.

Мило и сърдечно, непринудено и задушевно бъде всичко. Тракийци радостно и привѣтливо посрещнаха и изпратиха гостите съ пълна надежда,

че до година ще могатъ да се поклонятъ лично надъ гробовете на падналите на поле брани герои

Чествуване 19 августъ 1940 год.

преображенци, въ чиято честь ще издигнатъ величественъ паметникъ.

Л. Т.

Илинден въ Албания, Тирана

Прогимназия „Полковникъ Борисъ Дранговъ“ въ Горна Баня

На 2. VI. н. г. стана освещаването на XIX основно училище при Столичната голѣма община въ Горна Баня. Мило, трогателно тържество. Епичните борби на българина за своето освобождение, борбите, които погълнаха най-жизненото, най-могъщото, най-десспособното на нашия народъ, изтъкнаха на предна линия личности, които изпълняватъ душата ни съ възхищение и радостъ, лица, чиито

подвizi възвеличиха българското име и служатъ за гордостъ предъ наше и чуждо, предъ учено и просто, бедно и богато.

Всѣки, който чувствува въ себе си нѣкакво признание на народъ деецъ, е длѣженъ да изнася предъ обществото заслугите на нашите първенци: сочейки героизъма, който е преизпълнялъ тѣхните сърдца, постоянната имъ мисъль и непреривното

имъ желание да дадатъ всичко, съ което провидението щедро ги бѣ надарило за постижение на народните ни идеали, той продължава тѣхното дѣло, държи будна обществената съвестъ и не оставя забвението да обсипе съ прахъ проявленото отъ тѣхъ себеотрицание.

Отечественъ дѣлгъ е да се възкръсва въ спомените на младите саможертувата на нашите вождове, които осветиха своите проповѣди чрезъ дѣла, осияни съ пурпурата на своята кръвь, пролета безъ

Полк. Борисъ Дранговъ

колебание и страхъ, съ пълна готовност и съзнание, че тоя е най-осезателния начинъ, чрезъ който може да се докаже безпредѣлната общеч къмъ дѣлото, на което тѣ сѫ служили презъ цѣлия свой животъ, че върховното напрежение на даденъ народъ за освобождението и за обединението му може да се изкупи само чрезъ кръвата на синовете му.

Да се освѣтява паметта на тѣзи заслужили на отечеството ни синове е дѣлгъ свещенъ за всички, които чувствуватъ въ себе си що годе достоинство и желание да бѫдатъ полезни на своя родъ. Обратно. Нищо по-осаждително отъ това — да се злослови, да се дирятъ най-дребните, най-нищожните прегрѣшения, свойствени за всѣко човѣко сѫщество — яко нѣсть човѣкъ живий будеть иже не согрѣши — да дирятъ подъ микроскопъ най-невинните човѣшки слабости, или както се казва — да се търсятъ сламките въ очите на другите, пренебрѣгвайки гредите въ своите — съ една единствена, осаждителна, престъпна цель — да смѣкнатъ отъ пидестала на който не сами, а обаянието на обществото ги е поставило — тѣхъ, избраните, общо признатите, увѣнчани съ слава герои, чито подвизи стоплятъ душите най-малко на своите сънародници и чувствуващи се горди, че изъ тѣхната срѣда сѫ излѣзли люде надарени свише съ качества и добродѣтели, които възбуждатъ въздрога на всички, и всички ги издигватъ на едно твърде високо ниво, за да могатъ оттамъ да блестятъ и да сочатъ пъти, по който трѣбва да тръгнатъ стари и млади за постижение общонародни идеали.

Решението на учителския съветъ въ Горна Баня да възприеме за патронъ на училището си, за вдѣхновителъ на учениците си най-достойния, най-известния, най-почитания между военния свѣтъ настъ — изключителниятъ офицеръ педагогъ, неповторимия боенъ водачъ, истинския баща за подчинените, гѣхния другаръ и съветникъ, тѣхния попечителъ и наставникъ, рѣдко честния и самоотверженъ човѣкъ — полковника отъ българската армия Борисъ Дранговъ — заслужава всѣкаква похвала и адмирация. Отсега нататъкъ славата на Борисъ Дрангова ще се носи не само всѣдъ възрастните, не ще говорятъ подвизи ще въодушевляватъ не само обитателите на казармата — името му ще живѣе и въ душите на възрастващите поколѣния, то ще ги въодушевлява и разпалва, то ще възбужда тѣхната национална гордость и ще ги стимулира къмъ дѣлото на тѣхния патронъ и ще създаде отъ тѣхъ достойни граждани, доблестни войници, каквито бѣха войниците отъ прочутата Желѣзна дивизия, — шопитѣ — каквито бѣха тракици отъ IX полкъ, които бѣха намѣрили въ Дрангова своя обожателъ.

Когато въ първите години на възраждането българинътъ трѣбаше да си създаде свои кумири, които възвеличиха неговата душа и сърдце, той прибѣгна до създателите на бълг. слава изъ нашата древность — св. св. Кирилъ и Методий, св. Климентъ, св. Седмочисленици, по-късно Паисии, Софонии, Иларионъ, Бр. Миладинови, Каравеловъ, Ботевъ, Левски, Славейковъ, Вазовъ и т. н. — всѣка епоха изтѣкна на предна линия свои вождове и тѣ бѣха удостоени съ вниманието на обществото — то ги увѣковѣчи и създаде пантеона на безсмѣртните, на създателите на българското величие. Ликовете на светците красятъ иконостасите на църквите, а имената на свѣтилите — фасадите на учебните заведения.

Едните и другите изпълватъ сърдцата на богоомолци и питомци съ национална гордость и радост.

Оконченето изхвѣрляне остатъците на робството съ замѣняне чуждите имена на селищата съ наши собствени, съ български имена, даде възможност на селяни и граждани да се вживятъ въ старата ни и новейша история и да издигнатъ въ душите си до степента на кумири нашите родни първенци, които озаглавяватъ тѣхните села и градове. Въ София и въ други градове покрай иметата на други именити наши вождове имаме улици и площи „Полковникъ Борисъ Дранговъ“. Въ Петричко и Брѣзовско имаме села Дрангово. Селяните на първото село величатъ бореца за свободата на родната имъ страна, уроженца на Скопие, който преди цѣлъ вѣкъ и четвъртъ прѣвъ между всичките български градове бѣ подигналъ гласъ за българска черква и училище. Дранговци отъ Брѣзовско прославятъ полководецъ на IX пловдивски полкъ — подъ чието бойно знаме отлетѣ духътъ на незамѣнимия имъ вождъ. Въ първите часове следъ жестокото му раняване оплаканъ горко, следъ смѣртта му той се въздишка до положението на кумиръ въ сърдцата на всички чинове на полка, на всички, които имаха щастие да бѫдатъ подъ неговите разпоредби, на всички които знаеха кой е Борисъ Дранговъ, и днесъ, делиникъ и празникъ, подвизите му, неговите дѣла, отношенията му къмъ войници и началствующи и всѣка

негова постежка се коментиратъ и разказватъ по стжди и мегдани отъ селянитѣ Дранговци, които се възнасятъ отъ радостъ, и се гордѣятъ предъ на околнитѣ села, че тѣ именно сѫ възприели името на най-достойния между достойнитѣ.

Полковникъ Борисъ Дранговъ, това е олицетворение на мощта, на най-висия алtruизъмъ на българина, жива история на всичкитѣ напъни и всичкитѣ ни старания за постижение на националнитѣ ни идеали, за нашето обединение. Цѣлиятъ му живатъ, всичката му дейностъ, споменитѣ, които той оставилъ всрѣдъ равни и подчинени, краята на неговия животъ му създаде неземна слава и името му се вписа съ златни букви въ нашата военна история. Да пребъдне славата му!

Вдъхновени отъ величието на момента, устроителитѣ на тържеството бѣха си дали похвални усилия за неговото по-блескаво изнасяне. Ученицитѣ, обаяни вече отъ духа на своя патронъ, смяяха публиката съ своето държане и изпълнение. Радио „София“ пропусна единъ великолепенъ случай на национална пропаганда, лиши слушателитѣ си отъ великолепното изпълнение на обширната, пищна програма. „Шуми Марица“, химнътъ на Царя трѣбаше да се чуятъ отъ диригенти и хорове. Изпъл-

нението имъ бѣ така цвѣтисто и тѣй величествено. Мнозина можеха да извлѣкатъ поука отъ горнобанци. Гласовити девойки и момци, ако се школуватъ, не единъ отъ тѣхъ ще разнася славата на България изъ свѣтовнитѣ сцени.

Откриване на тържеството отъ директора на училището съ обяснение мотивитѣ, които сѫ заставили учит. съветъ да възприеме за свой патронъ Полк. Борисъ Дранговъ, обширното изложение живота и дѣлата на патрона на училището отъ уч-ля г. П. Бакаловъ, декламацийтѣ (стихотворението „Герой“ отъ единъ II класенъ ученикъ отъ училището) хорово изпълнениетѣ български пѣсни, живата картина съ изказанитѣ по начинъ най-възторженъ отъ ученицитѣ афорезми, съ които толкова много изобилствува трудътъ „Помни войната“ на Дранговъ, изпълниха сърдцата на слушателитѣ съ умиление и радостъ и имъ вдъхнаха надежди за по-свѣти дни за бълг. народъ.

Новопостроениятъ читалищенъ салонъ не можа да побере публиката, а изпълнението на програмата бѣ тѣй хубаво, така безупречно, щото съ достоинство би могло да бѫде изнесено въ салонъ като „България“ въ София.

К. Хр.

ХИМНЪ НА УЧИЛИЩЕТО

Полковникъ Дранговото име
Подъ родния ни небосводъ
Съ възторгъ и доблестъ гордо носимъ,
че то е символъ на възходъ.

Ний питомци сме стройни, млади,
що крепнатъ въ бащинъ скжпъ заветъ,
съ народенъ блѣнъ що се подематъ
къмъ висини и все напредъ.

Съ полковникъ Дранговитѣ лаври
красимъ младежкия си ликъ,
и се вживяваме дълбоко
съ духа му борчески, великъ!

Любом. Бобевски

Подъ Дранговото свѣтло знаме
възмогваме и се калимъ,
та щомъ ни родни дългъ повика
вразитѣ вихро да сразимъ.

Въ просвѣта нижемъ златна младостъ,
и въ трудъ достоенъ всѣки день,
и съ трепетъ чакаме взарени
за подвизи часа свещенъ...

Винишкиятъ шпионинъ

(Продължение отъ кн. 6 (116)

Отъ Виница презъ Осогово до Кюстендилъ и обратно. Срещата съ Гоце Дѣлчевъ.
Тайното заседание на Благовѣщение 1899 година въ Кюстендилъ

Съгласно повиквателното писмо на Гоце Дѣлчевъ, следъ обѣдъ на 24 мартъ 1899 г. съ Георги Йованчевъ се смыкнахме незабелязано до лѣвия брѣгъ на Осойница и се заслонихме въ курията на с. Якимово. Това направихме, защото следъ стѣмнуване бѣше невѣзможно излизането ни отъ Виница, безъ да бѫдемъ забелязани и заловени отъ ношнитѣ девриета, които усилено охраняваха и не позволяваха никому да излиза отъ жилишето си. Пребродихме рѣката и поехме изъ козитѣ пѫтеки къмъ Осогово за границата. Георги познаваше добре мястата и безъ никакъвъ куриеръ, безъ да се обадимъ никому, сами благополучно минахме граничнитѣ застави и постове. Преди съмване влѣзохме въ с. Български—Вѣтренъ, което е до самата граница. Споредъ указанията на Дѣлчевъ,

бѣхме приети като добри гости въ кѫщата на Петъръ Димитровъ, съ чието съдействие се упътихме и слѣзохме незабелязано въ Кюстендилъ. Това бѣше първото ми отиване въ България и не познавахъ никого. Дѣлчевъ бѣше разпоредилъ и ме заведоха въ дома на Коце Сиромаховъ, видно семейство въ Кюстендилъ, а Георги — въ дома на Ангелъ Винишки.

Телеграфирахъ въ София и сѫщия денъ Дѣлчевъ пристигна. Първата ни среща се състоя у Никола Зографовъ — часовникарь, родомъ отъ Велесъ, пунктовъ началникъ и най-довѣрено лице на задграничното представителство на организацията. Тамъ сварихме и Ефремъ Чучковъ отъ Щипъ — емигрантъ по Винишката афера, като главенъ учитель въ Пехчево, добре познатъ и на двама ни съ Георги.

Дълчевъ говори насаме поотдѣлно съ менъ и съ Г. Йованчевъ и го освѣтихъ подробно за положението въ Виница и подмолната измѣнническа роля на Георги съ автентичнитѣ донесения за тази му роля отъ организирания контра шпионажъ въ Кочани и пр. Понеже и отъ окръжния комитетъ въ Щипъ бѣха му писали подробно за извѣршениетѣ предателства, бѣхъ преувѣренъ, че предостатъчно убеденъ, Дълчевъ ще нареди да го задържатъ въ Юстендиълъ. Това, обаче, не само не стана, но го облѣкоха съ по-голѣмо довѣрие.

Христо Настевъ

Въ срещата и разговорите му, Георги бѣше очаровалъ съ ласките си всецѣло Дълчевъ, който му повѣрва, за да съживлява и той следъ това, както ще видимъ по-нататъкъ. При повторното ни отдѣлно съвещание, тоя пътъ въ присъствието на Ефремъ Чучковъ, останахъ въ недоумение, когато Дълчевъ ми заяви, че не е изгубилъ надеждата въ бѫдещата преданостъ къмъ дѣлото на Георги Йованчевъ.

Мотивите му:

— Идването му при първа покана въ Юстендиъл и онова, което чухъ отъ него, съ гаранция да вѣрвамъ, че Георги повече отколкото преди аферата има не само претенции, но и желание да работи. Той ми декларира безрезервно и готовността си да служи съ още по-голѣмо усърдие на дѣлото, ако има твоята подкрепа и съдействие, за което и подчертва, че въ нищо не се съмнявалъ и

хранилъ въ тебъ голѣма вѣра въ всѣко отношение. Престъпление ще бѫде — прибави Дълчевъ — ако не използваме тази му декларация, за да направимъ единъ рискъ на моя отговорностъ, като му се довѣримъ и съ това да го амбицираме и въвлечемъ въ дѣла, съ които да го отклонимъ отъ всѣкакви посторонни или помищения. Поради това ще направя предложение: при завръщането Ви да пренесете здѣдно една партида оржжие и припаси за складиране въ с. Илиево, а отъ тамъ да ги пренратите въ Щипския районъ.

— Ако Георги вземе лично цѣлата отговорностъ по складирането и препращането на това оржжие — обади се Е. Чучковъ — ще бѫде принуденъ да пази въ тайна това повече отъ всѣки другъ, защото при узнаване отъ властъта той ще бѫде и първата отговорна жертва съ всички последствия не само предъ последната, но и предъ организацията.

Обрѣщайки се къмъ менъ, Дълчевъ добави: — Георги е единъ отъ основателите на организацията и при всѣко мое преминаване презъ Виница съмъ се възхищавалъ отъ дѣлата му. Това още по-добре знаете и вие съ Ангелъ. Недопускамъ да ми измѣни така лесно и да плюе на миналото си. Такова е моето заключение изобщо, следъ като го изслушахъ отдѣлно при разговора ни по всички въпроси. Нищо нѣма да спечелимъ, ако го премахнемъ. Ако го игнорираме, ще засегнемъ болното му честолюбие и ще станемъ причина да го хвърлимъ въ по-голѣми крайности. Ако съумѣемъ да амбицираме тази му характерна слабостъ и като славолюбивъ, въ полза на дѣлото, това ще бѫде единъ голѣмъ активъ за насъ въ всѣко отношение. Най-сетне ние имаме повелителниятѣ дѣлъ — продължи Дълчевъ — да отклонимъ или поправимъ нашите членове отъ нѣкои слабости и увлѣчения, въ каквито подъ влиянието на лоши настроения и моменти, не е дилъ за чудене, че всѣки на негово място може да изпадне.

И въ заключение Дълчевъ каза: „Вечерь ще имаме общо заседание съ участието и на куриера Ангелъ, който ще ви придружи при пренасянето на оржжието до с. Илиево. Ако Георги се съгласи и даде обещание предъ всички ни за по-нататъшна примѣрна дейностъ, въ случай на измѣна азъ поемамъ всѣка по-нататъшна отговорностъ.“

Така и стана. Въ заседанието на шестимата ни: Г. Дълчевъ, Е. Чучковъ, Н. Зографовъ, Ангелъ Винишки, Георги Йованчевъ и менъ, първиятъ обясни, че задграничното представителство на В. М. О. Р. О. въ София е доставило оржжие, което трѣба да се пренесе въ Македония.

— Ние съ Георче Петровъ решихме, — каза Дълчевъ — да почнемъ първо съ предназначенното оржжие за Щипския окръгъ и то презъ винишкия пунктъ, чийто каналъ е и най-удобния въ всѣко отношение. Въ това азъ разчитамъ особено на опитността на нашия другар Георги Йованчевъ, легаленъ ржководителъ преди аферата въ Виница. Ако той преценява, че това ще може да се реализира успѣшно при новосъздаденото положение въ Виница, като поеме отговорността за складирането и препращането на оржжието съ материали, намирамъ за най-добре първата партида отъ складираното готово оржжие въ с. Вѣтренъ да се

пренесе сега отъ Георги и Настевъ при завръщането имъ като ржководители на Винишкия районъ.

— Първоначално оржието ще се пренесе и складира въ с. Илиево подъ личните грижи на двамата, а следъ това по споразумение съ окр. комитетъ въ Щипъ ще се препрати къдете тръбва. До с. Илиево ще ги придружи бай Ангълъ, който следъ складирането на оржието ще се завърне веднага обратно. По тоя начинъ занапредъ ще се изпраща до Илиево и другото оржие, организационната поща, вестници и пр.

— Така мисля азъ, че е най-добре — добави, Дълчевъ, но искамъ да чуя да се изкажете и вие, а особено Георги и Настевъ, защото тази работа считамъ за доста важна и спешна. Затова, именно, решихме да ги извикаме и двамата, за да обмислимъ и решимъ всичко наедно: Възможно ли е, какъ е по-добре и по какъвъ начинъ може да стане най-успешно пренасянето на оржието. Искамъ, обаче, решението, което ще вземемъ сега, да остане въ абсолютна тайна и освенъ насъ да не знае никой!

Първи се обадихъ азъ, като заявихъ, че за тази работа има думата Георги.

— Той не само че има нуждната опитност отъ преди аферата, казахъ азъ, но и като ржководител е преживѣлъ всички несгоди, които тръбва да се взематъ въ предвидъ за преодоляване. Ако той преценява и намира това за възможно, като се ангажира да поеме изцѣло отговорността, може да разчита на менъ въ всъко отношение.

— Азъ — обади се Георги Йованчевъ — до статъчно се изказахъ по всички работи на Дълчева. Описахъ му и новото положение на Винишкия районъ изобщо, а особено това въ Виница. При по-голѣма тактичност и съобразителност, като имамъ и пълното съдействие на Настевъ, надѣвамъ се да възстановимъ старото положение и на канала. Ако ржковъ тѣло въ Щипъ се проникне въ случая отъ нуждното съзнание и готовност — прибави той, готовъ съмъ да поема цѣлата грижа и отговорност за всичко.

Изказаха се последователно и останалиятъ. Ангель Винишки заяви, че взема лично всичката грижа и отговорност за пренасянето не само на всичкото оржие презъ границата и складирането му въ с. Илиево, но и като постояненъ пунктовъ куриеръ за пренасянето на тайната поща съ обслужването на канала до сѫщото село и обратно.

Всичко това се възприе и отъ пунктовия началникъ Н. Зографовъ въ Кюстендилъ.

Съ керванъ оржие презъ границата

Въ изпълнение решението отъ 25 мартъ 1899 година Ангель Винишки и Ефремъ Чучковъ веднага заминаха за с. Вѣтренъ, къдете бѣха опаковани и приготвили коне за пренасяне седемъ товара оржие, отъ които петъ съ пушки и два съ патрони и други съоръжения. Утринъта Дълчевъ отпътува обратно за София, а ние съ Георги за границата, къдете сварихме всичко пригответо и на гласено за пътъ.

Щомъ се стъмни, придружени само отъ двама изпитани и довѣрени мѣстни селяни като водачи и присуга на конетъ, потеглихме съ кервана къмъ границата. Чучковъ и бай Петъръ отъ Вѣтренъ останаха на постъ къмъ пограничните застави за

всъка евентуалност въ помощъ до прехвърлянето ни отвѣдъ турските погранични постове. Въ този моментъ за първи път изпитахъ боевото ми нелегално увлечение и каляване въ освободителната борба.

Ангель Винишки влѣзе въ най-рискованата си но опитна роля — авангардъ на охранявания отъ насъ керванъ съ оржието. Предстоеше ни най-застрашената отъ изненади част отъ пътя — минаване между пограничните турски постове и застави. Всъка наша крачка тръбаше да бѫде си-

Ефремъ Чучковъ

турна, съ усилено съсредоточено внимание и слухъ на четири страни, когато упорито завладѣвахме съ неспиренъ устремъ и низинитъ на Осогово кѣмъ колибите на Яневата „дѣржава“ въ с. Илиево. Този моментъ за постигане нашата цель не можеше да не се преживѣе — не може да не се мине презъ страданията, за да се почувствува и единъ мигъ на облекчение съ задоволство за постигнатъ блѣнъ.

Щомъ наближихме надъ колибите жилището на бай Яне, по парола отъ Ангель спрѣхме, а той продължи и следъ половинъ часъ се завърна ведно съ стопаница на имението. Последниятъ разпореди да се отклонимъ въ гората, къдете се разтвориха конетъ и му се повѣри оржието, за да бѫде складирано и пазено грижливо отъ сѫщия. Ангель Винишки съ другарите си и конетъ сѫщата нощ се завърна обратно, а ние съ Г. Йованчевъ, следъ като дадохме нуждните повѣрителни инструкции на бай Яне, веднага продължихме пътя си и преди разсъмване бѣхме въ с. Якимово, откѫдeto поединично се прибрахме въ Виница. Отсѫтствието ни остана незабелязано отъ властъта, понеже използувахъ неприсъственото време отъ училищни занятия поради празника Благовещение. А щомъ се завърнахъ, макаръ и капналъ отъ безсъние, веднага сутринта отдохъ на работа въ училището.

Още на другия денъ уведомихъ Окр. комитетъ въ Щипъ, като поискахъ и тѣ отъ своя страна да

наредятъ за пренасяне оржието въ Щипския районъ.

Следния пазаренъ день куриерът Яне отъ Илиево ни донесе връзки съ вестници и отдѣлно писмо за окр. комитетъ въ Щипъ. Същиятъ мнъ съобщи, че Ангелъ Винишки следъ настъ повтарно е идвалъ и освенъ пощата е донесълъ мушами и

смазка за предпазване и почистване складираното оржие. Казахъ му, че сме писали въ Щипъ и чакаме наредждане да се пренесе всичкото оржие въ тъхния районъ. Следъ това ще искаме да се пренесе втора партида отъ Вѣтренъ.

(Следва)
Христо Настевъ

Революционната епоха въ Костенарията — 1903—1908 год.

Въ България и обратно

Къмъ края на м. мартъ 1907 г. азъ, Стефо Атанасовъ и Ламбро Фильовски тръгнахме за България за лѣкуване и почивка. Въ Битоля получихме открити листове, облѣкохме се гражданска и потеглихме презъ Прилепъ за Велесъ. Влѣзнахме въ западната махала на Велесъ. Дойдоха куриери да ни преведатъ въ източната махала. Понеже на моста на Вардаръ има постъ, по-безопасно бѣ облѣчени граждани и придвижени отъ по една дама единъ по единъ да преминемъ незабелязано. Минахме благополучно и ни

изтокъ отъ града, а друго отдѣление да е готово и при даденъ знакъ въ верига да шурмува източните улици, та да не можемъ да се върнемъ обратно.

Вечеръта тръгваме всичко осемь души четници съ четирима куриери въоръжени съ манлихери — двама отпредъ, двама отзадъ. Тъкмо излѣзнахме отъ града и една пушка гръмна. Усътихме, че сме предадени. Бързаме да хванемъ височината — да се придържаме колкото се може по на югъ, да отбѣгваме отъ пътя, но до като стигнемъ на върха, почнаха да ни обстреляватъ отъ засада. Грабнахме пушките отъ първите двама ку-

гр. Костуръ

настаниха на квартира. Същата вечеръ пристигнаха двама четници отъ Тиквешката чета. И на тѣхъ предложиха същите условия, но тѣ не приеха: искаха съ рунтавитѣ си коси да се върнатъ въ България, та да имъ намѣрятъ фесове и съ по два бакъра, като бакърджий да минатъ. Куриеритѣ имъ доставиха исканото, но отказаха да ги водятъ — ще ги очакватъ на отсрещния брѣгъ.

И действително — маскирани, тѣ успѣха да заблудятъ постовите, но не и шпионите. Нѣкой продаденъ бившъ работникъ на организацията ги забелѣза и иска отъ каймакамина да издаде заповѣдъ за обсаджене на махалата, но той казва, че вътре въ града е немислимо да се открие нѣкой, тѣ като има много тайни входове. Скроили планъ — привечеръ едно отдѣление войска да излѣзне на

риери и открихме стрелба. Докато потърсимъ задните, тѣ се върнали въ града. Слушаме — отъ долу идва аскеръ. Побѣзахме, изкатерихме се на върха и отъ тамъ право на долу въ единъ много дълбокъ доль. По най-стрѣмни и опасни склонове успѣхме живи и здрави да стигнемъ на другия брѣгъ на дола. Седнахме и си отпочинахме.

Понеже се бѣхме много отклонили на югъ и далече отъ пътя, куриеритѣ бѣха сбъркали — не могатъ да се ориентиратъ кѫде се намираме. А време за губене нѣма. — Предлагамъ да вървимъ на посока. За щастие случайно приближихме с. Ново село. Селскиятъ ржководителъ бѣрже намѣри куриери.

Скоро пристигнахме въ с. Кнеже, Св. Николско. Поискахме пушки. Преди да ни въоръжатъ, се съб-

щава, че около 40 души аскеръ иде отъ Св. Николе. Селският ржководител предлага да излѣзнемъ на западъ отъ селото въ единъ долъ, дето никога аскеръ не отивалъ. Подчинихме се. Азъ и двамата четници отъ Тиквешката чета, единиятъ родомъ отъ Кюстендилъ, а другиятъ отъ Крушово, за крихме се задъ стеблата на едни брѣзи. Другите петима намѣрили единъ виръ въ трапа и влѣзли въ него. Аскерътъ обаче не влѣзна въ селото, а тръгна точно срещу настъ. Забеляза ни и започна да стрѣля. Имахме само единъ револверъ. Иванъ стреля три пѫти и хукнахме да бѣгаме на западъ. Ка- чихме се на една височинка и слизаме надолу. Виждамъ, че не мога да бѣгамъ силно. Съгледахъ въ нивата една гъста капина и се мушнахъ вънре, като смѣтахъ, че спасение нѣма. Унищожихъ бѣлекитѣ, които имахъ и решихъ да чакамъ и като ме доближава на 10 м. да рипна, та да ме убиятъ. Аскерътъ въ залисията по другаритѣ ми не ме забеляза и ме отмина; другаритѣ ми влѣзаха въ една мелница, и, следъ като изстреляха патронитѣ си, оставиха само два и се самоубиха. Петимата, които останаха въ вира, не бѣха забелѣзани и, следъ като премина войската, се върнаха въ селото. Азъ останахъ самъ. Не зная на кѫде да ида. Въ селото не смѣя да се върна—да не би да има войска. А по къра хора нѣма да питамъ. И така униль се ка- чихъ на една височина посъща съ лозя. Отпочи- нахъ си. Виждамъ северозападно въ Балкана едно село. Разстоянието ми се видѣ 7—8 км. Казахъ си—въ балкана турско село не може да има — и тръгнахъ по посока. На единъ кръстопътъ предъ менъ излиза единъ турчинъ на конь въоръженъ и единъ пешъ — кара волове. Поздравихъ ги и си вървя по пѫтя. Не ме питаха нищо. По на долу вече намирамъ много овчари и говедари турци, но не мога да се отклоня отъ пѫтя, защото ще ме заподозратъ. Вървя на право. Поздравлявамъ и питамъ дали иматъ агнета за проданъ. Отговарятъ ми — има. Имформирахъ се за забелѣзаното село и научихъ, че било бѣлгарско. Азъ вече се представямъ за касапинъ, па имамъ и граждански дрехи. Въ селото до една фурна бѣха настѣдели около 20 души турци. Единъ ходжа имъ приказва и всички слушатъ. Поздравлявамъ ги и помолвамъ да ми покажатъ пѫтя за съседното село. Пратенъ съмъ отъ чорбаджиата да провѣря дали има агнета. Заповѣда на единого да ме изведе отъ селото. Дадохъ му петь троша и му благодарихъ. Ударихъ на бѣгъ, колкото мн сили дѣржатъ, за да се отдалеча. Стигнахъ лозята на следното село. Тамъ гъмжеше отъ лозари — едни режатъ, други копаятъ. Питамъ една жена за ржководителя и тя ми посочи по-нататъкъ единъ рѣзачъ. Казахъ му бѣрже да ме отведе на нѣкѫде, да се укрия: турцитѣ отъ съседното село скоро ще се научатъ за случката и ще ме подгонятъ. Каза ми — бѫди спокоенъ, нѣма да има нищо, даже и да се научатъ, турцитѣ ще дойдатъ до тѣхния синуръ, но по насамъ не ще смѣятъ да прескочатъ. Азъ не мога да се успокоя. Даде ми една ракийка. Появиха се турцитѣ отъ току що преминатото село, но не смеяха да дойдатъ на къмъ настъ. Следъ половинъ часть той по-вика двама младежи и имъ каза единъ отъ предъ другъ отзадъ да ма конвоиратъ и закаратъ въ селото Сопотъ при четата. Зарадвахъ се, че попаднахъ на добри рѣзци. Отидохме. Срещнахме се и разправихъ за станалото. Презъ цѣлата нощъ та

до обѣдъ бѣхъ безъ хлѣбъ и безъ почивка. Хапнахъ и заспахъ до пладнина.

До като съмъ спалъ, известили войводата, и той каза да ме пратятъ при него, въ Юрулския монастиръ на 3 километра разстояние. Отидохъ. Това бѣ Скопскиятъ войвода Василъ Стояновъ. Съ него ходихме два дни по селата и се наприказвахме. Даде ми двама души куриери съ коне, прекосихме св. Николското поле, и ме оставиха въ с. Нѣманцица. Тукъ се научихъ и за петимата другари, че били живи и че се прибрали при войводата Бобевъ, който не имъ давалъ пѫтъ, защото нѣмали пѫтенъ листъ, а той бѣше у менъ. Следъ два дни ги стигнахъ въ с. Мечкуица. Поздравихме се за спасението ни и като представихъ пѫтния билетъ, Бобевъ се увѣри. Пѫтувахъ съ него два дни за Султанъ тепе — имали конференция съ Мише Развигоровъ и други войводи.

Тукъ, около Султанъ тепе, видѣхъ най-невежитѣ хора: хлѣбътъ имъ само отъ просо и овесъ. Три дни докато преминахме границата, буквально гладувахме. Отъ село Саса ни преведоха презъ границата и стигнахме Цѣрвена ябълка. Тукъ заварихме на лагеръ Константиновъ, Велешки войвода, съ чета отъ около 30 души. Отиваше за Македония. Отличинахме си, нахранихме се и се наприказвахме най-главно за положението на Македония и за канала — пѫтуването дали е опасно. Обяснихме му каквото знаехме, и, като му разправихъ за двамата убити другари, се сепна и повика единъ четникъ. Разпита го за брата му — какъ се казвалъ, каква физиономия ималъ, съ коя чета билъ и се установи, че убитиятъ е неговъ братъ. Заповѣда му да се върне обратно, защото семейството имъ останало безъ подкрепа. Отъ тукъ заминахме за Кюстендилъ и София. Въ София се представихме на Централния комитетъ и ни настаниха на квартира въ „Ломския ханъ“.

1908 г. Провѣзгласява се младотурския превратъ въ Македония. Легализиратъ се четитѣ. Азъ съмъ надзирател по залесяването въ Казанлѣкъ. Напускамъ службата и отивамъ въ София. Наредено бѣ да се върнемъ по родните си място — тамъ по легаленъ пѫтъ да продължаваме да опожтваме и насиърдчаваме народа. Дезертьорство щѣше да бѫде отъ наша страна, ако не се явѣхме между този многострадалъ народъ. Решихме да заминемъ: Кольо Андреевъ (Алай бей), азъ, Стефо Атанасовъ, Сидеръ Стериовъ и единъ още (името не му запомнихъ). Тръгваме отъ Софийската гара изпратени най-тѣржествено съ букети отъ цѣлото Костурско братство и презъ Нишъ, Скопие въ Солунъ. Тукъ заварваме града въ най-весело настроение. Запознаваме се съ Енверъ Паша и Ниязи бей, корифеитъ на младотурския комитетъ. Следъ два дни престой заминаваме и стигаме гарата Соровичъ. Предизвестени отъ Солунъ, властитѣ въ Соровичъ ни посрещатъ тѣржествено и ни настаниватъ въ хотелъ. Вечеръта ни даватъ банкетъ и цѣлата нощъ се веселихме.

Сутринта се явява при насъ офицеръ и ни казва по покана на Миралай паша отъ Кайляри да заминемъ за тамъ. Съгласихъ се. Даватъ ни ка- валерийски коне и заминаваме. Въ Кайляри ни посрещнаха край града всички офицери — тукъ има цѣлъ коненъ полкъ — отвеждатъ ни първо въ кѫщата на най-голѣмия бей — Джелалъ Бей — почерпватъ ни кафе и чай и следъ това офицери

взиматъ ни подъ ръка. До менъ се падна Миралай Бей, съ когото излѣзнахме познати отъ Хрупища, когато презъ 1897 г. бѣха се завърнали отъ гръцко-турската война. Отидохме въ казармите. Почекиха ни шербетъ и ни поканиха да останемъ вечерта на вечера. (Алай бей) Кольо отказа, като каза, че населението очаква съ нетърпение да ни види. Дадоха ни кавалерийски коне и на всѣки по единъ ординарецъ. Отпътувахме за с. Конухъ, где преспахме въ кѫщата на Петре Чорбаджи. Другиятъ денъ потеглихме и посетихме селата Дебрецъ, Емборе и Палехоръ, Кайларско. Отъ тукъ заминахме за Мокрени и освободихме конетъ и ординарцитъ.

Другия денъ азъ съ Стефо Атанасовъ и Сидеръ Стефовъ заминахме за Хрупища. И тукъ тържества. Обиколихме селата на Костенарийския и Несрамъ Кольо райони и се завърнахъ въ селото при баща си.

Младотурско разбиране за хуманно управление.

Презъ м. септемврий 1908 г. Али ефанди, гарнизоненъ началникъ въ Хрупища и предводителъ на младотурския комитетъ, повиква ни по десетина хора въ канцелариите си и ни казва, че гърците почнали да негодуватъ и имали намѣрение да възстановятъ андартството. „За туй ви предлагамъ да образувате чети подъ наша закрила, да очистимъ нѣкои по-видни гърци“. Казахъ му да си помислимъ. Присъствувахме азъ, Тома Желински, Георги Христовъ, Сидеръ Стефовъ, Яни хаджи Паскалевъ, Христо Шоповъ и Динето Кираджията. Въ кѫщата на кираджията обсѫдихме въпроса. Едни се изказаха за приемане предложението, а азъ и Яни хаджи Паскалевъ се обявихме решително противъ, като се мотивирахме, че турцитъ искатъ да възвърнатъ взаимноизтреблението: както намъ, че предлагатъ сѫщото и на гърците, както и отъ после се доказа. Отговорихме, че държавната власт е силна и може да се справи съ едни андарти, па и ний ще ѝ бѫдемъ въ подкрепа да следимъ и донасяме, но за четничество нѣма да се съгласяваме, защото, гдето боравятъ неотговорни фактори, тамъ настъпва анархия.

Той остана много огорченъ отъ отказа и се помъжчи да узнае кои бѣхме инициаторъ за отхвърляне на предложението му. Види се помежду ни е имало Юда. Постави си за задача да ни премахне и така и стана.

Презъ м. октомврий най-добрестния българинъ и патриотъ Яне хаджи Паскалевъ съ внукъ си за-

минава за именията си въ гр. Ксанти. На пътъ до Врабченското езеро устройватъ имъ засада. Залавятъ ги и ги отвличатъ въ планината и поискватъ огроменъ откупъ. Научихме, че откупъ и да се даде, пакъ ще ги погубятъ, понеже такова е било решението на младотурския комитетъ. Следъ една седмица ги обезглавиха. Съ смъртта на Яне х. Паскалевъ Хрупища изгуби най здраввмисляния и най-самоотверженя герой.

Сѫщо не ми простиша и на менъ — на денъ Великденъ 1909 г. изпраща сѫщия Али ефенди войска да пази гъркоманитъ въ църквата, а на обѣдъ безъ причина ме нападнаха и раниха.

Това доказа искреността на младотурцитъ да управляватъ съ благи думи: „братство, равенство и свобода“, но въ обратна смисъль.

Следъ гуляйтъ и тържествата първа грижа ни бѣ да отворимъ църквите и училищата. Тукъ се натъкнахме на непреодолими мѣки: църквите и училищата всички сѫ въ рѣжетъ на гъркоманитъ. Съгласно едно рашение на Хилми паша бѣ обявено статукво. Достатъчно бѣ единъ гъркоманъ да има въ село и да владѣе църквата и училището, които считаха за собственостъ на гръцката патриаршия, понеже ферманитъ бѣха на нейно име.

Реши се отъ нашата Митрополия да се отворятъ училища въ частни помѣщания. Азъ бѣхъ назначенъ учителъ въ родното ми село Старичени и отворихъ училище въ собствената ми кѫща. Така бѣ и другаде.

Почти по всички наши села гръцкиятъ владика бѣ успѣлъ да подкупи по двама-трима гъркомани скъпо плащани да държатъ неговата страна.

1908 и 9 година се води ужасна борба за завладяването на църквите и училищата. Много побоища и кавги станаха между единци гъркомани и большинство българи, но законътъ ги покровителствуваше.

Едва презъ 1910 г. турскиятъ парламентъ разреши този трѣнливъ въпросъ въ смисъль: комисия ще произведе въ всѣко село референдумъ и кѫдето се окаже большинство отъ $\frac{2}{3}$ плюсъ единъ българинъ ще се дава по изборъ по една отъ църквите и училищата, а тамъ кѫдето нѣма по две, държавата на свои срѣдства ще построи нови такива.

Разбира се, навсѣкѫде българитъ излѣзнаха въ большинство и всичко завладѣха, но радостта бѣ кратка.

Обяви се съюзническата война и всичко изгубихме.

Кириакъ Шкуртовъ

Отпразнуването на Илинден въ София

Деньтъ на обявяване Илинденското възстание е най-голѣмиятъ празникъ не само за илинденци — той е великиятъ и за цѣлия български народъ, за всички българи дето и да се намиратъ.

На тоя денъ всички будни синове на страдалната ни родина, всички родолюбиви чада на общото ни отечество сѫ длѣжни да се събератъ въ божественитъ храмове и да отдадатъ данъ на почитъ къмъ хилядите паднали знайни и незнайни борци въ неравната борба противъ тиранията на султанитъ.

Рѣководното тѣло на Илинденската организация, както всѣка година, така и тази год. навреме съ окрѫжно покани всички илинденци въ царството да уредятъ панаходи за падналите тѣхни другари

презъ Илинденското възстание, преди него и после него, за свободата на китната ни родина, а сѫщевременно и молебени за живите борци.

Тази година въ София на Илинденъ се отслужи панахода и молебънъ въ черквата Св. Недѣля съ участието на 10 свещеници.

На панаходата и молебена присъствуваха множество народъ, начело съ Рѣководното тѣло на организацията, знамето и вѣнецъ, който бѣ поднесенъ и поставенъ върху гробовете на нѣкои видни македонски дайци, погребани въ „братска могила“ при Софийските гробища. Тукъ бѣ и първиятъ председателъ на В. М. О. Р. О. въ Солунъ г. Д-ръ Христо Татарчевъ.

По случая свещ. Ст. Кючуковъ държа речь пла-
менна и пропита съ голъмо родолюбие и любов
къмъ останалите братя българи подъ чужда власть.

Той възхвали дългото на илинденци и отдаде
съ възторжени и трогателни думи дань на почитъ
къмъ падналите герои — мъженици за свободата на
Македония. Къмъ живите илинденци той отправи
топли и мили слова, като имъ пожела здраве и

Илинден въ София

бодростъ, за да дочакатъ по-свѣти дни за ро-
дната имъ страна. Апелира съ силни слова за едине-
ние и говоръ на всички българи въ тия сѫдбо-
носни времена.

Следъ свѣршъка на панихидала и молебна
на председателя на Илинденската организация г. Л.
Томовъ поднесоха поздравления много представи-
тели на разни родолюбиви организации и частни
лица. Отъ страна на бълг. народъ председателъ

на Народното събрание г. Логофетовъ съ топли и сърдечни слова отдаде възхвала на падналите бор-
ци, а на живите пожела здраве.

Поднесоха почитания и поздрави следните
лица: г. Тодоровъ, отъ съюза „Отецъ Паисий“; Г.
полковникъ о. з. Пазовъ отъ съюза на запасните
офицери и отдѣлно отъ Соф. д-во на сѫщите; г.
Йосифъ Робевъ, отъ съюза на запасните подофици-
ци; г-нъ ген. о. з. Лазаровъ; г. К. Николовъ, о.
з. генералъ — отъ страна на македонските братства;
г. проф. Никола Стояновъ — отъ Мак. наученъ
институтъ; г. Миланъ Дамяновъ — отъ съюза на Мак-
едоно-Одринското опълчение; г-жа Зл. Сарафова —
отъ Мак. ж. съюзъ; г. Анг. Стояновъ, нар. представи-
тель — отъ Добружанска организация; г. Петкановъ,
писателъ — отъ Тракийската организация; г. Св.
Нелчиновъ — отъ Младежкия съюзъ „Отецъ Паисий“

Продължиха да поднасятъ почитанията си
къмъ илинденци представители отъ Западните по-
крайници, отъ македонските братства и много вид-
ни общественици и др. частни лица.

Тържеството бѣ мило, непринудено и задушев-
но. На всички по лицата личеше вѣра за по-свѣтло
бѫдеще за измѫчения български народъ. Крушовско-
то братство взе живо участие на панихидала и моле-
бна. Много емигранти отъ героично Крушово бѣха
дошли да отдаватъ слава на падналите герои.

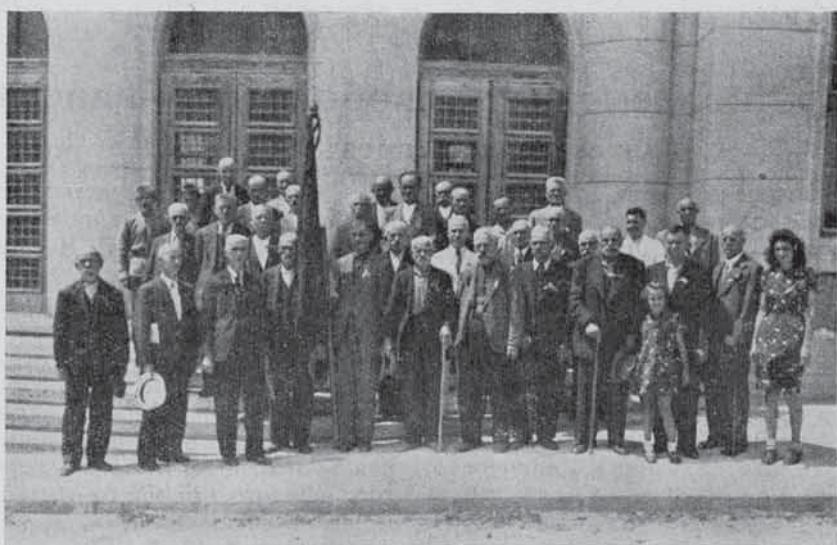
Следъ панихидала голъма група илинденци
начело съ знамето и Р. тѣло посѣтиха Македонския
домъ, приветливо посрещнати. Така се завѣрши
това скромно тържество.

Илинденецъ

Чествуване годишнината на Илинденското възстание въ Варна

Както бѣ оповестено отъ Варненското дру-
жество „Илинден“, на 2 августъ се чествува 37-го-
дишнината на илинденското възстание доста за-
душевно и мило съ поменъ, чрезъ който се изрази

следъ Бож. литургия се отслужи панихида отъ Не-
гово Високопреосвещенство Св. Варненски и Пре-
славски митрополитъ г. г. Йосифъ. въ съслужение
на църковното духовенство.

Частъ отъ илинденци съ друж. знаме, следъ панихидала предъ Макед. домъ въ Варна

заслужена почитъ къмъ плеадата народни побор-
ници, които загинаха за свободата на родината ни.
Въ съборния храмъ „Усп. пресв. Богородици“

Освенъ емиграцията присъстваха: кмета
на Варна, председателите на дружествата на за-
пасните офицери и подофицири, Македоно-Одрин-

ското опълчение, Бойците отъ фронта, Д-во „Инвалидъ“, Макед. братства, Тракийското и Македонско женски дружества, сръдношколската македонска младеж и всички родолюбиви организации и лътвеници отъ разни краища на България.

Затрогващо и отрядно бѣ произнесеното за случая прочуствено слово оръ Н. В. Преосв. Митрополитъ Иосифъ, който скова вниманието на всички. Съ рѣдка обективност и силни изрази той изтъкна и обрисува ярко значението на „Илинденъ“ и даде реална картиност на възстанието като подвигъ на всемѣстенъ самоотверженъ бунтарски освободителенъ актъ, окжпанъ съ кръвъта на безбройни жертви. Въ края той каза: „Илинденъ е несравнимъ борчески кървавъ подвигъ, който краси не само българската история на Македония и Одринско, но ще краси свѣтовната история. Илинденъ е символъ на неугасваща звезда, която свѣти и ще свѣти вѣчно съ ореола на пролѣтата кръвь и борчески героизъмъ на безбройните народни жертви. Илинденъ блести съ пламъка отъ

кръвъта на загиналите борци. Той буди, назидава и ще възпитава поколѣнието за свободата на Македония и Одринско. Нека имаме упование на Бога, че правдата ще надвие и дѣлото на „Илинденъ“ скоро ще възтържествува. Сега да се помолимъ за упокоение душите на загиналите!“

Следъ панихида Н. В. Преосвещенство съ назидателно прочувствени думи поздрави живите илинденци, които присъствуваха съ дружественото си знаме. Поднесоха сѫщо поздравления: кметът на града и всички присъствуващи председатели и представители на дружества и организации въ Варна, както и отдѣлните лица. На всички председатели на друж., „Илинденъ“ г. Хр. Настевъ отговори и поблагодари съчувственно.

Илинденци съ друж. си знаме се отправиха следъ това къмъ Македонския домъ, кѫдето въ канцеларията на дружествата по обичая гостите бидоха почерпени съ локумъ и цигари.

Хр. Н.

Илинденъ въ Кърджали.

Илинденъ 1903 година, македонски Великъденъ, паметна дата на Илинденската епопея, революционна акция, непозната втора въ свѣтовната история, знаме на вѣчната борба на македонския българинъ за човѣшки правдини и за неограничена свобода на родината му — 37 годишнината на тази дата, която всѣки македонецъ въ родината си и далечъ отъ нея тачи, тукашната емиграция отпразнува при подобаваше тържество. Въ мѣстната черква се отслужи панахида за безчетните знайни и незнайни синове-светци, паднали за свободата на Македония — и молебенъ за живите илинденци, извършенъ отъ живия съвременникъ на тѣзи борби, отецъ Велю. Присъствуваха македонската емиграция, гражданството, окол. управителъ г. Зехировъ, п. кмета Попмариновъ, живите илинденци, народниятъ пред-

ставител Борисъ Мончевъ, тракийскиятъ войвода Дим. Маджаровъ и множество богомолци. Следъ прочитането имената на героите — илинденци, паднали на полето на честта, македонскиятъ просветител и участникъ въ тѣзи величави борби г. П. х. Йордановъ описа неравната, славна борба на македонеца робъ, която ще биде гордост, факелъ и гаранция за идващата Македонска свобода. Следъ това се състоя братска, другарска трапеза и при добро настроение и задушевност се манифестира единението на македонската емиграция и скажата ни родина и готовността на всички за вѣчни жертви.

Янко Кирковъ,
адвокатъ — Кърджали

Кратковременната свобода на Пиянецъ (Царевоселско) презъ 1878 год.

Днешната Царевоселска околия, включваща се въ предѣлите на Югославия, заема по-голямата част отъ мѣстността „Пиянецъ“, разположена по срѣдното течение на р. Брѣгалица. Преди освобождението на България тя съставлява част отъ тогавашната Кюстендилска кааза. Населението ѝ е въ цѣлостъ българско, като една част отъ него е било насила потурчено презъ втората половина на XVII в. Тия мохамедани-българи (помаци) живѣятъ смесено съ своите еднородни братя българи — християни въ селата: Цръвникъ, Паничево, Истевникъ, Тработивище, Вирче, Градъ, Стамъръ, Звегоръ, Турско Габрово, Калиманци и Царево село. Последното като най-голямо е центъръ на сегашната Царевоселска околия. Преди освобождението на България е било центъръ на нахия (полицейски участъкъ). Сжцински турци въ Пиянца почти не е имало, съ изключение на разни органи на властта, притежатели на чифлици, търговци и др.

Националното чувство всрѣдъ българите въ Пиянца не е угасвало никога. Въ по-голямите села е имало черкви, и свещениците сѫ били първите учители на населението. Първите училища се откриватъ отъ втората половина на XIX в. Въ тѣхъ постепенно се замѣства килийната метода съ взаимоучителната и звучната. По черковния въпросъ „Пиянчани“ заедно съ Кюстендилци се борятъ за своя независима народна черква. Гъркомани почти не е имало. „Пиянчани“ не сѫ останали чужди и на идеята за политическо освобождение отъ чуждото вѣковно робство. Въ това отношение може да се каже, че тѣ държатъ първо място въ цѣла Македония. Тукъ се повдига възстание срещу турската власт въ селото Разловца, и сѫ пострадали мнозина добри българи. Възстанието бѣ подвигнато презъ първата половина на м. май 1876 год. Неговите главни водители сѫ попъ Стоянъ отъ сѫщото село и зетъ му Димитъръ попъ Георгиевъ Беровски, известенъ борецъ по черковния

въпросъ, нѣколко годишенъ учитель въ родното си село и юначенъ войвода на възстаническа чета, която върлува до овобождението на България.

Презъ време на освободителната война, както въ всички краища на България, така и въ Царевоселско, българското население съ трепетъ и радостъ очаква появяването на братската руска войска.

До деня на преустановяване военнитѣ действия, 19. I. 1878 г., — когато бѣ сключено примирието въ гр. Одринъ, руска войска не стига до Царевосело и долината на р. Брѣгалица. При превземанието на два пъти гр. Кюстендилъ (11.I и 17.I. с.г.) заедно съ руската войска взема участие и четата на легендарния войвода дѣдо Ильо Марковъ отъ с. Берово, Малешевско. Неговата чета придвижава победоносната руска войска отъ Ловечъ до Орхание и презъ Балканъ до София и Кюстендилъ. Тя се състои отъ около 50—60 души доброволци главно македонски българи.

Съ сключенето въ Одринъ примирие не е била опредѣлена въ подробноти временната демаркационна линия въ района отъ гр. Горна Джумая, до гр. Нови Варошъ, въ Ново Пазарския санджакъ. Подробноститѣ е следвало да се опредѣлятъ отъ една смѣсена комисия, състояща се отъ по четири души турски и срѣбъски офицери, при участието на единъ руски висшъ генералъ щабенъ офицеръ.

Смесената комисия се събира на 10 II 1878 г. въ гр. Враня, превзетъ отъ срѣбъската войска въ самия денъ на примирието. Следъ нѣколко дневни работи тя съставя протоколъ, съ който се опредѣлятъ пунктовете на временната демаркационна линия. Тя започва отъ върха Арисваница въ Горно Джумайската кааза и завършва до Сухо Рудище (планина Копаоникъ) Демаркационната линия минава между гр. Кюстендилъ и с. Царево село по частъ отъ главния гребень на Осоговската планина и самото Царево село остава подъ турска власть.

Понеже въ първите дни на примирието не е била установена точно демаркационната линия въ околноститѣ на гр. Кюстендилъ, руската власт прави свойте разпореждания за запазване реда и безопасността въ цѣлата Кюстендилска кааза и за обезоржаване на турското население, живущо въ града и въ селата разположени въ южната половина на окръга му, по-голѣмата частъ отъ която е отъ мѣстността „Пиянецъ“, северно отъ билото на Осоговската планина. За целта се изпраща четата на дѣдо Ильо войвода, добре запозната съ цѣлата мѣстност на Пиянца и тамошното население. Дѣдо Ильо обезоржава турското население отъ селата отсамъ водораздѣла на Осоговската планина и преминава на своя глава и оттатъкъ този водораздѣлъ. Въ Царево село той нареежда и мѣстно българско управление, което, всрѣдъ голѣмата радостъ на населението, продължава да съществува повече отъ два месеца — до началото на м. априлъ 1878 г.

Историята на тая кратковременна свобода на Царевоселско, или „Пиянца“ презъ 1878 година, позната всрѣдъ мѣстното население подъ наименованието „Бугарско царство“, е следната:

По добити сведения въ командантството въ гр. Кюстендилъ, многобройното турско население въ селата Згурово, Рашка Гращица и Пелатиково, разположени на около 15 до 20 км. югоизточно отъ тоя градъ, отказало да предаде доброволно оржието си. На 20 януари 1878 год. коман-

дантътъ на града изпраща дѣдо Ильо войвода да обезоржжи това непокорно турско население. Още сѫщия денъ четата, на чело съ войводата и подвойводите дѣдо Георги Пулевски и Григоръ Огненовъ, и двамата отъ с. Галичникъ, Дебърско, Георги Андоновъ отъ с. Бѣли, Кочанско, известенъ всеобщо подъ името „капетанъ Георгия“ и Димитъръ Трифуновъ Цвѣтковъ отъ с. Лабунища, Стружко, заминава за тия села. Достатъчно е било да научи турското население, че на чело на четата е прочутъ и страшенъ Ильо войвода, наричанъ „капетанъ Илия“, за да започне веднага да си предава доброволно оржието и да изкаже покорността си.

Но дѣдо Ильо не се задоволява съ това. Както се вече спомена, на своя глава той се отправя за Царевоселско, кѫдето сѫщо обезоржава турското население и установява мѣстно българско управление.

Преди да навлѣзе четата въ Царевоселско, тя се спира за кратка почивка въ селото Ваксево. Тукъ къмъ четата се присъединяватъ още нѣколко десетки души доброволци отъ буйни и юначи селени отъ селата на Кюстендилско. Всички тия нови доброволци сѫ били въоръжени съ взетото оржие отъ обезоржненитѣ турски села. Въ Ваксево е живѣлъ стариятъ и вѣренъ другаръ и четникъ на дѣдо Ильо, Нико Камбера, лежалъ нѣколко години въ Видинския затворъ за харамийство и другарство съ дѣдо Ильо, а следъ освобождението му отъ затвора се прибра въ родното си село и се предадъ на мирна работа.

Ако и да е ималъ точни сведения дѣдо Ильо, че въ Царевоселско нѣма турска войска, че сѫ били избѣгали отъ тамъ всички органи на властта и че едва ли ще срещне каква и да било съпротива отъ мѣстното турско население, дѣдо Ильо не се решава да потегли преди да се срещне съ нѣкои отъ по-виднитѣ и влиятелни мѣстни турци въ тоя край. Той е увѣренъ, че съ такава една среща ще се добиятъ по-лесно очакванитѣ резултати и ще се улесни заемането на тая мѣстност. И решава да повика стариа виденъ и влиятеленъ въ цѣлия Пиянечки край турчинъ Мустафа Бѣрзѣ отъ с. Турско Габрово, бившъ дѣлгогодишенъ бюлукъ баша, съ когото лично се познавалъ още отъ мирния му животъ. Дѣдо Ильо изпраща при него стариа си вѣренъ и безстрашенъ другаръ Нико Камбера да му занесе много здраве и да го повика на среща на „Вѣтренско поляне“, разположено на водораздѣла на Осоговската планина и на пътя отъ с. Цѣрварица за Царево село. Камбера, добре познатъ съ Мустафа Бѣрзѣ, заминава за с. Турско Габрово, намира Бѣрзѣ бюлукъ баша и му предава поздрава и поръжката на дѣдо Ильо, като отъ името на последния му обещава, че животътъ му е напълно осигуренъ.

Мустафа Бѣрзѣ безъ много колебание решава да отиде на исканата среща.

Дѣдо Ильо заминава веднага съ цѣлата си чета за мѣстото на срещата. Не много време следъ пристигането му пристига и стариятъ Мустафа Бѣрзѣ, придруженъ отъ двама негови съселени турци. Като доближава до часовоя на четата, Бѣрзѣ слиза отъ коня си, снема отъ сияха си оржието, предава го на часовоя и се отправя къмъ дѣдо Ильо, който го очаква, слѣзълъ отъ коня си и излѣзълъ предъ четата на нѣколко крачки.

Бѣрзѣ поздравлява почтително, дѣдо Ильо

подава му ржка като на старъ познатъ и приятель, и взаимно се прегръщатъ и цѣлуватъ.

Започва се приятелски разговоръ. Дѣдо Ильо му казва, че той съ четата си иде като авангардъ на руската войска въ Кюстендилъ, за да заеме Царево село и нахията му, като нераздѣлна част отъ дотогавашната Кюстендилска кааза, чийто центъръ отъ нѣколко дни е падналъ въ руски рѣже. За да не се пролива безполезно кръвъ, дѣдо Ильо иска отъ Мустафа Бѣрзѣ да съобщи на всички турски села доброволно да се покорятъ и въ срокъ отъ три дни да донесатъ оржията си въ село Долни Цръквенецъ, кѫдето ще се намира щабътъ на четата му, като обещава тържествено, че нѣма да падне косъмъ отъ главата на нито единъ турчинъ и че ще гледа на тѣхъ еднакво както и на бѣлгаритѣ.

Мустафа Бѣрзѣ изказва за себе си и за своето село Турско Габрово пълна покорность, и обещава да убеди веднага всички по-видни турци отъ нахията, за да направятъ и тѣ сѫщото.

Раздѣлата между дѣдо Ильо и Мустафа Бѣрзѣ е най-приятелска. Бѣрзѣ устоява на думата си и започва да се събира оржието, което на уреченото време и мѣсто се закарва и предава.

Куриери обявяватъ по всички бѣлгарски села, че дѣдо Ильо е пристигналъ въ Царевоселско, за да тури край на робството и че цѣлото турско население е изказало готовността си да предаде оржието си.

Всички четници, посетили бѣлгарските села, сѫ били приети най-радушно отъ населението, което започва да се радва на свободата и да си честити помежду си свое „Бугарско царство“.

Дѣдо Ильо знае, че въ Царевско се намира четата на Малешевския войвода Димитъръ попъ Георгиевъ Беровски, и изпраща куриеръ да му съобщи да дойде веднага съ четата си при него въ с. Долни Цръквенецъ. Движейки се предпазливо, четата преминава р. Брѣгалница и рано сутринята стига въ с. Долни Цръквенецъ. Срещата между войводите, които сѫ и двамата отъ с. Берово и стари и добри приятели, е трогателна. Войводи и четници се взаимно прегръщатъ, цѣлуватъ се и си честитяватъ свободенъ животъ, за който всички сѫ мечтали и работили съ години.

Преди обѣдъ на сѫщия ден патрулитѣ довеждатъ при дѣдо Ильо прочутия въ цѣло Пиянечко Хайдукъ Сульо, дошелъ да изкаже покорността на селото му Звегоръ и на цѣлия Пиянечки край.

Дѣдо Ильо посреща стария неговъ противникъ и въ знакъ на разположението му къмъ него връща му обратно пишови и ятаганъ да ги носи заслужено като старъ юнакъ. Хайдукъ Сульо е особено пласканъ отъ тоя жестъ на благоволение.

Дѣдо Ильо обявява Пиенечката нахия за освободена отъ турцитѣ и за частъ отъ свободния Кюстендилски окрѣгъ. За всичко извѣршено отъ него той донася на кюстендилския командантъ и времененъ окрѣженъ началникъ, поручикъ Николай Василевичъ Савойски, съ когото се добре познаватъ и сѫ приятели отъ участието имъ презъ дветѣ влизания на руската войска въ гр. Кюстендилъ.

Назначенитѣ отъ него първи мѣстни бѣлгарски власти влизатъ въ подчинение и сношение съ властите въ гр. Кюстендилъ. Тѣ сѫ единъ видъ комисии отъ старейшини отъ по нѣколко члена

отъ мѣстни първенци бѣлгари и турци: Иванчо Поповъ Икономовъ, Ангелъ Стояновъ Чиневъ, Никола Тодоровъ, Мицо Траяновъ Киселички, Моне Арсовъ, Мануилъ попъ Костадиновъ, Ангелъ Никовъ Чорбаджийски, Мито Никовъ Бояджията, Амитъ Кадисли и Мола Мехмедъ. Като председателъ на това правителство е билъ Иванчо Поповъ Икономовъ, доста събуденъ и енергиченъ селянинъ и добъръ бѣлгаринъ. Освенъ тая комисия, биватъ поставени и дванадесетъ души отъ по пъргавитѣ, юначни и добре познати изъ селата на нахията селяни за временна полицейска стража. Всички тѣ сѫ въоржени и имъ се поставя отличителенъ знакъ, който носятъ на лѣвия си ръжавъ. Тоя знакъ е малка тене иена плочка съ инициали „П. Л.“, означаващи „полиция“.

За да се внесе спокойствие въ мѣстното бѣлгарско население и да се почувствува, че турската власт е премахната и е настѫпило „бѣлгарско царство“, дѣдо Ильо и войводата Димитъръ попъ Георгиевъ Беровски, заедно съ четитѣ си, на брой 150 души, направяватъ една обиколка изъ селата, като посещаватъ на първо мѣсто ония, които сѫ по дѣсния брѣгъ на р. Брѣгалница и въ подножието на Осоговската планина. При тая обиколка тѣ биватъ посрѣщани и изпращани най-радушно отъ цѣлото бѣлгарско население, което сияе отъ радостъ за огрѣлата го свобода.

Въ станалитѣ първи избори презъ м. мартъ 1878 г. за окрѣжните съвети, взема участие и населението отъ Царевоселско, чрезъ свои избраници избиратели, наречени „гласни“, избрани по единъ на 50 кѫщи, списъците на които сѫ били пригответи своевременно. Нѣщо повече. За постояненъ членъ въ новосформирания Кюстендилски Окрѣженъ управителенъ съветъ (Окр. постоянна комисия) е избраниятъ за окрѣженъ съветникъ Иванчо Поповъ Икономовъ отъ Царево село, който, както се спомена, е билъ поставенъ отъ дѣдо Ильо за председателъ на „правителството“ въ Царево село. Сѫщо така, при посрещането презъ сѫщия месецъ въ гр. Кюстендилъ на първия Софийски Губернаторъ Аладинъ, присъствуватъ и множество представители отъ всички села на Пиянешца, извикани нарочно за тая цель отъ властите на Кюстендилъ.

При така установенитѣ мѣстни власти и при присъствието на дѣдо Ильо войвода царува спокойствие между цѣлото население отъ тоя край. Това спокойствие бива нарушено за кратко време презъ втората половина на м. февруари 1878 г., когато войводите дѣдо Ильо и Димитъръ попъ Георгиевъ Беровски съ частъ отъ четитѣ си напушватъ Царевоселско и заминаватъ за гр. Кюстендилъ, по заповѣдъ на руските власти отъ Софийската Губерния и въ врѣзка съ съставения протоколъ отъ смесената военна комисия по опредѣляне временната демаркационна линия между гр. Горна Джумая и Нови Варошъ, въ Новопазарския санджакъ. Както това се вече спомена, споредъ тоя протоколъ, Царево село съ околността му въ долината на р. Брѣгалница сѫ оставали подъ турска властъ. А споредъ условията на договора за примирие въ Одринъ, всички военни и др. власти на воюващите страни, ако се намиратъ въ чуждитѣ зони, следва да се оттеглятъ въ своите си зони и да избѣгватъ всѣкакви тѣркания и неприятности. Понеже турцитѣ сѫ правила оплаквания предъ руската главна квартира, че въ тѣхната зона въ Царевоселско имало

настанена руска войска, за каквато тъ считатъ че-
тата на дѣдо Ильо, за да не се повтарятъ тия
оплаквания и за да се съблюдаватъ точно услови-
ята на договора за примирето, даватъ се наредж-
дания до руската власт въ Кюстендилъ, да пре-
стане да действува въ тоя край и да извика войво-
дата дѣдо Ильо съ четата му да премине въ
зоната на руската войска и власт, установени се-
верно отъ билото на Осоговската планина.

Напускането на Царевоселско отъ дѣдо Ильо
внася известенъ страхъ и смущение между тамош-
ното българско население. Започватъ да се носятъ
слухове, че пакъ ще се върне турската войска.
Обаче, поради това че тая войска и власт не се
връщатъ веднага съ изтегловането на четата и на-
станеното мѣстно българско управление продължава
да сѫществува, тия тревожни слухове загълхватъ и
българитѣ продължаватъ да се радватъ на сво-
бодата.

При заминаването отъ Царевоселско дѣдо
Ильо не дава да се разбере, че това става по раз-
пореждането на руското военно началство, а че
трѣбвало да замине за друго мѣсто по важна ра-
бота. Сключениетъ миръ въ „Санъ Стефано“ на
19 II. с. 18 8 г., споредъ който въ предѣлите на
новосъздаденото свободно Българско княжество
влиза цѣла Македония заедно съ Царевоселско,
 успокоява още повече българското население въ
тоя край и нареденото мѣстно управление продъл-
жава да сѫществува.

Благодарение на благоразумието на поставен-
ните мѣстни хора начало на управлението въ
Царево село, не се извършватъ никакви насилия и
неприятности надъ мѣстното турско население. По-
следното, успокоено, излиза свободно на работа по
полето и по други свои частни нужди изъ окол-
ните села и градове.

Цѣлото българско население е радостно и

доволно отъ настаненото българско управление и
никой не мисли и не допушта, че всичко това е време-
нно, че пакъ ще се върне турската войска и
власт и че ще продължи робското му състояние.
Тая радост и доволство не трая за дѣлго време.

На 29 мартъ 1878 г. отъ връщащи се пазар-
кати отъ с. Виница, Кочанско, се прѣска въ Ца-
рево село неприятната и неочекана вѣсть, че отъ
кѣмъ гр. Кочани се била движила многочислена
турска войска по направление на Царево село,
брояща нѣколко табора пехота, четири планински
ордия и около 150 души конница.

Мѣстното правителство изпраща нѣколко души
отъ своите стражари и доброволци селяни да за-
минатъ кѣмъ мѣстността „Биглата“, за да провѣ-
рятъ, — да ли наистина турската войска се движи
отъ Калиманско поле кѣмъ Царево село. Скоро
новината се потвърдява и поставя въ тревога цѣлото
българско население отъ Пиянечката котловина.
Започва се съвещание какво да се прави: да оста-
не ли населението по домовете си, или да бѣга,
за да се спаси отъ убийства, насилия, поругания и
обири отъ турската войска и бashiбозукъ, който се
движи съ нея, както и отъ самото мѣстно населе-
ние. Грамадното мнозинство решава да бѣга и за-
почва набѣрзо да се готви за пѣтъ кѣмъ „Чер-
ната скала“ и Кюстендилско поле, кѫдето има руска
войска и власт. Понеже бѣгството става неочеквано
и набѣрзо, заминаватъ, кой какъ може и каквото
може да понесе отъ храна, облѣкло и покъжина,
както и да закара съ себе си домашния си доб-
итъкъ. Които иматъ коли, волове, коне и магарета,
сполучватъ да взематъ по нѣщо повече. Ония, кои-
то не сѫ имали товаренъ добитъкъ, понасятъ ка-
квото могатъ само на грѣбъ и рѣже. Плачъ и оле-
лия огласяватъ всички български кѫщи.

(Следва края)
Вл. А Карамановъ

Демиръ-Хисаръ (Валовища)

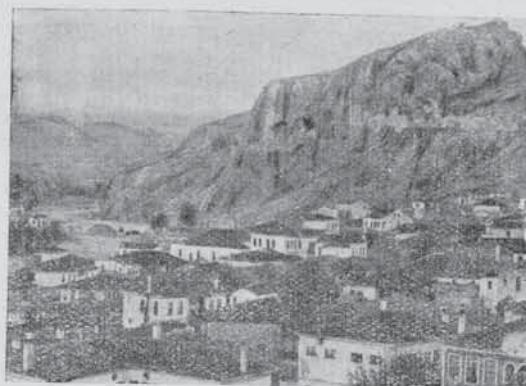
Демиръ-Хисаръ е хубавъ градецъ, разполо-
женъ въ полите на Шарлия планина. Презъ
града минава р. Бѣлица, притокъ на Струма. Не
далечъ отъ града се намира крепостта Маркова

полузвани. На рѣката Струма е построенъ голѣмъ
мостъ, по който минава ю.-македонската желѣзница
за Солунъ. По Струма идва отъ София шосето за
Солунъ. По сѫщия пѣтъ минаватъ и въздушните
съобщения София—Солунъ—Атина.

Демиръ-Хисаръ бѣ още въ турско време око-
лийски центъръ, както и сега е такъвъ подъ Гърция.

Демиръ-Хисарската околия е населена съ
42,500 жители, отъ които българи 22,100, турци
17,000, а останалите гърци, власи, цигани и др. —
по сведения отъ турските власти. Въ околните има
всичко 60 селища, разположени по полето и скло-
новетъ на Али-ботушъ, Сенгелова и Шарлия пла-
нини. Въ планинските склонове се намиратъ голѣ-
ми български селища съ будно българско населе-
ние. Такива сѫ селата: Крушово, родното мѣсто на
покойния митрополитъ Теодосий отъ видното се-
мейство Гологанови; с. Кърчово, родно мѣсто на
войводите дѣдо Илия Кърчовалията, Георги Баш-
лията и др. революционери. Отъ сѫщото село е и
дългогодишниятъ екз. служителъ Ст. Тилковъ, бившъ
сенаторъ въ турския парламентъ; с. Долни и Горни
Порой, разположени по склоновете на Бѣласица,
отдѣто се открива красива гледка кѣмъ Сѣрско-
то поле.

Въ полската част на Валовишката околия се

Демиръ-Хисаръ

капия — дето минава р. Струма и отдѣля Бѣла-
сица отъ Сенгелова и Шарлия планини и образува
живописния Рупелски проломъ. При гарата се на-
миратъ топли минерални извори, твърде малко из-

редятъ множество малки и по-голъми селища съ плодородна земя, особено покрай р. Струма. Главниятъ поминъкъ на населението е земедѣлието. Обработватъ се зърнени храни, сусамъ, анасонъ, памукъ, бостани, лозя, овощия и др. Развито е било по-рано много бубарството, особено въ с. Горни и Долни Порой. Българите въ околията сѫ большинство. Презъ турското робство тѣ сѫ взимали живо участие въ борбите за освобождение и обединение на българското племе.

Следъ войните много отъ тѣхъ бѣха принудени да напуснатъ родните си пепелища и да се

приютиятъ въ България. И сега всички тѣжатъ и копнѣятъ да се завърнатъ въ своите плодородни поля и красиви планински кѫтове.

Почти въ всички български селища въ Демиръ-Хисарската окolia имаше български училища, а въ града — III класно добре уредено народно училище. За по-високо образование децата отиваха въ гр. Сѣръ или Солунъ, дето имаше срѣдни училища. Сега въ всички селища сѫ затворени българските училища. Българската речь е забранена да се слуша и говори.

Л. Т.

Положението

Откакто Франция, главната военна съюзница на Англия, падна поразена на бойното поле и вследствие на това се видѣ принудена, следъ сдаването на Белгия, и тя да сложи оръжието и да потърси отдално сключване на миръ съ Германия, Великобритания остана съвсемъ сама да води войната. Това е първиятъ случай отъ много дълги времена, когато англичаните водятъ война безъ съюзници.

Известно бѣ, че, когато Англия започна войната, тя разчиташе преди всичко и главно на френската военна сила, която е трѣбвало да понася най-тежките удари на германския воененъ вляжъкъ. Знаеше се, че не толкова английската, колкото френската войска е трѣбвало да си премѣрва силите съ Германия и да изнесе всички тежести отъ военните сътълковенения. Почти бѣ сигурно, сѫщо така, че ако англичаните сѫ знаели още преди да започне войната, че ще останатъ сами да се разправятъ съ Германия, не сѫ щели изобщо да започватъ тая война, тѣй като бойната имъ подготовка тогава не бѣ дошла до степень, която би имъ позволила да мислятъ съ известна доза отъ вѣроятностъ, че ще могатъ да излѣзатъ на глава въ единъ кървавъ двубой съ Германия.

Лондонъ започна войната, защото разчиташе на подкрепата на съюзниците. До като тѣ проливаха кръвта си, Англия на островите и по обширните си владѣния усилено се готвѣше военно и се стараеше да изгради една що-годе добра военна сила, за да може тя единъ денъ сама да брани евентуално вече непосредствено застрашени чисто английски интереси.

Берлинъ скоро даде на Англия случая да опита годността й сама да се защищава и то толкова скоро, колкото англичаните не сѫ очаквали. Въ периода отъ започването на войната до падането на Франция англичаните наистина много усилено се подготвяха военно, но това бѣ много малко време, за да могатъ тѣ да се стегнатъ, като войници, за една истинска борба, каквато имъ се наложи следъ капитулациите на Франция.

Френската флота, която трѣбваше да изиграе една решителна роля въ Срѣдиземно море, като застане срещу Италия и даде на английските броненосци въ източно Срѣдиземно море по-голъма свобода за действие, сѫщо остана мъртва сила, като съ това затрудни задачите на Великобритания въ тая областъ, която е отъ голъма важност за изхода на борбата.

При това тежко положение за Великобритания можеше да се очаква, че държавниците ѝ ще се позамислятъ дали изоѣшо има смисълъ, собственно — възможностъ, тя да продължава войната срещу така засилени позиции на противниците си.

Може да се допусне, че г. Чърчилъ, който е единъ упоритъ човѣкъ, смѣта, че Великобритания, и при тия тежки за нея условия, може да води съ известни изгледи за успѣхъ борбата и че, увлѣченъ въ личното си отношение къмъ германците, не може да съзре истинските опасности, които се надвъсвяватъ надъ страната му. Ако това би било така, би могло, сѫщо тѣка да се допусне, че други английски държавници и заедно съ тѣхъ народътъ, въ лицето на депутатите въ дветѣ камари и въ лицето на печата, ще могатъ по-тѣзвъ и по-свободно да преценятъ създадените за Англия обстоятелства и да накаратъ правителството да възприеме другъ путь на политика спрямо Германия и евентуално да потърсятъ начинъ за прекратяване на военните и враждебни действия.

Това, обаче, не се вижда. Редомъ съ г. Чърчилъ и задъ него стоятъ, до сега поне, почти всички английски сили въ общо решение да продължаватъ войната.

Така, сега самиятъ английски народъ, цѣлиятъ народъ, не нѣкакви негови съюзници, носи цѣлия товаръ на войната съ двама негови противници.

Вѣроятно надеждитѣ на Англия, при решението ѝ да продължи сама войната, лежатъ въ обстоятелството, че британските острови сѫ стѣдѣлени чрезъ морета отъ базитѣ на неприятеля. При всички жертви, които английската морска флота даде до сега, тя, изглежда, е още доста сила, за да крепи вѣрата у англичаните, че при нужда, ще може да се справи съ всѣки опитъ за германски десантъ въ Англия, безъ каквъто, сигурно това ще е и разбиращо на германското командуване, мѣжно би могла да бѫде наложена една английска капитулация.

Отъ известно време насамъ Германия е предприела една разузнавателна и обезпокойтелна, а съвсемъ напоследъкъ и — разрушителна дейностъ съ аероплани срещу английските острови и това изглежда да е само подготовката къмъ предприемане на сѫщинските нападателни действия срещу Англия, които се очакватъ, както се вижда отъ речта на г. Чирчилъ, произнесена на 11 септември т. г., едва ли не всѣчи часъ и отъ самите англичани. Това ще бѫде, изглежда, масовия десантъ на германски войски, за който вече имало признания, че се правѣли по холандския, белгийски и френски брѣъ, намиращъ се въ германско владѣние, последните приготовления.

Какъ ще се развие тая гигантска акция — това ще има да видимъ. Очакванията сѫ че, германците, следъ ликвидирането съ едно неуяснето положение въ Ромъния, като въздействуваха да се разрешатъ нейните териториални спорове съ Унгария и съ България, и като си осигуриха откъмъ дунавската област тила, сѫ решили въ недалечно време да турятъ крака си и надъ Англия, и по тоя начинъ да проключатъ последната глава отъ кратката и бързо развиваща се история на изтласкане на Англия отъ европейските работи.

Въ тоя, може би предпоследенъ, периодъ отъ подготовката къмъ десанта се дойде и до едно ожесточение въ аеропланините нападения: английски аероплани започнаха да нападатъ открыти градове, включително Берлинъ, а и германски аероплани хвърлятъ бомбитѣ си и причиняватъ разрушения и пожаръ въ Лондонъ и въ други английски градове. Това, обаче, не ще докара разрешението. То ще дойде, когато на самото място се сломи главната военна сила на неприятеля.

Англия намира куражъ въ борбата, освенъ въ характера на своите синове, упорити хора, но и въ очакванията за все по-голъма помощъ отъ страна на С. Шати, които вече явно я подкрепватъ за сега съ каквото могатъ.

Какъ по-нататъкъ ще се изрази американската помощъ на Англия — ще заваши до голъма степень отъ предстоящите президентски избори въ щатите и отъ развитието на положението въ Далечния изтокъ, дето вече тѣлътъ огнища на нови и може би не по-малко страшни пожари. Но най-много ще зависи отъ това, дали германскиятъ генераленъ шабъ ще успѣе въ кратко време да ликвидира съ английската военна сила, за която, въ такъвъ случай, ще бѫде бесполезна каквато и да било помощъ.

Дотогава, не сѫ изключени все още нѣкои събития въ и около източно Срѣдиземно море.

Както се развиватъ досега работите, ние можемъ само да очакваме съ увеличаващи се изгледи за благоприятно за насъ разрешаване и на другите български въпроси, свързани съ националните ни възждения.

„КОМЕНТРА“ АКЦ. Д-ВО ЗА ТЪРГОВИЯ И ПРЕДПРИЯТИЯ

СОФИЯ

ул. Графъ Игнатиевъ № 12 Телефонъ 2-32-76

ГЛАВНО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО И СКЛАДЪ НА

Подови настилки „БАЛАТУМЪ“ и „ЛИНОЛЕУМЪ“

Строителни изолационни материали; битумни лепила
и мушами за маси.

ПРОДЛЯЖБА ПО ЦЕНИ ОТЪ 31 АВГУСТЪ 1939 ГОДИНА

Новъ стилъ	Ст. стилъ	Исторически календаръ за м. септемврий	Годината на събитието
1	19	България обави война на Ромъния	1916
1	19	Коне Самарджиевъ отвори първата българска книжарница въ Солунъ	1883
2	20	Ц. Симеонъ разби византийците при Ахелое	917
3	21	Въ София бъше обесенъ самоков. митрополит Симеонъ, обвиненъ въ връзки съ австро-германските войски, нахлули въ Турция	1736
4	22	Илинденските възстаници водиха сражение 24 часа при върха Песякъ (Кичевско)	1903
5	23	Съединението чете на Саевъ, Лефтеровъ и Дончо водиха упорито сражение съ турски аскеръ при с. Тръсково (Г. Джумайско)	1302
6	24	Константинъ, синъ на видинския български царь Стракимиръ, вдигна възстание противъ турците	1422
7	25	Уилямъ Гладстоун обнародва бележ. си книга: „Бълг. ужаси и Източния въпросъ“	1876
8	26	Трагично загина въ с. Корнишоръ (Ен. Вардарско) войвода Кръстьо Аспеновъ отъ Сливенъ, внукъ на славния Хаджи Димитъръ	1903
9	27	Среща на Ц. Симеонъ и визант. императоръ Романъ Лакапинъ предъ вратите на Цариградъ	923
10	28	Атентатъ въ гр. Дойранъ и масово избиване на българи	1912
11	29	Югославия възприе договора за малициствата	1919
12	30	Освещение на храма-паметникъ „Св. Александър Невски“ въ София	1921
13	1	Въ Велесъ се основа читалище „Просвѣщение“	1871
14	2	Почина въ Прилепъ Царь Самуилъ	1014
14	2	Също и Царица Елеонора	1917
15	3	Убитъ войвода Никола Дечевъ въ сражение съ турци при с. Луково (Кратовско)	1903
15	3	Почина въ Пловдивъ митрополит Наташа	1908
16	4	Гръцкият Църковен Съборъ при патриаршията въ Цариградъ обяви българския народъ схизметиченъ	1872
17	5	България мобилизира 350,000 войници противъ Турция	1912
18	6	Стана съединението на княжество България и Източна Румелия	1885
18	6	България обяви война на Сърбия	1915
19	7	Афера въ с. Дългино (Ридовишко): арестувани 120 души, изтезавани 127, осъдени на смъртъ 23, умрели въ затвора 6 души	1898
20	8	Въ Тулча се избра централна епарх. община за грижи по черк.-училищното дело	1860
21	9	Въ Браила почина да излиза „Дунавска Зора“, редакт. отъ Д. П. Войниковъ	1867
22	10	Обща мобилизация въ България за война противъ Съглашението	1915
23	11	Разкрито бъше Демиръ-Хисарското (Битолско) съзаклятие за възстание	1860
24	12	Въ пл. Плавица (Кратовско) четите на Сл. Ковачевъ и Ат. Вабата водиха 14-часова борба: 90 четници срещу 1500 души аскеръ	1903
25	13	Въ Солунъ се състоя I-ия конгресъ на българ. конституц. клубове въ Турция	1908
26	14	Скопианъ окончателно отхвърлиха името на гръцкия патриархъ	1869
27	15	Почина проф. Дим. Матовъ отъ Велесъ	1896
28	16	Въ Ст.-Загора Ст. Стамболовъ повлияна възстановието	1875
29	17	Лордъ Ландсдоунъ прави предл. на В. Сили за ефикасни реформи въ Македония	1903
29	17	Въ Солунъ се подписа примирие между България и Съглашението	1918
30	18	Свирдане на авст. императоръ Францъ Иосифъ и руския императоръ Николай II въ Мурсще — и спогодба по Македонския въпросъ	1903

ДЪРЖАВНИ МИНИ
КАМЕНОВЖГЛЕНИ МИНИ

Перникъ
Бобовъ-доль
Марица

ПРОИЗВОДСТВО НА КАМЕННИ ВЪГЛИЩА И БРИКЕТИ
ДОСТАВКА НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

за всички видове индустрии във и около гр. Перникъ и във Старо-загорска електрификационна област.
ПО СПЕЦИАЛНИ ИЗНОСНИ ЦЕНИ

- ВНОСКИ И ПОРЪЧКИ ЗА ВЪГЛИЩА И БРИКЕТИ
СЕ ПРАВЯТЪ НА ВЪСЪКДЕ ВЪ СТРАНАТА ЧРЕЗЪ
1. Българската народна банка – преводна слуњба.
  2. Бълг. земедълска и кооп. банка – преводна слуњба
  3. Телегр.-пощенски станции – чекова сметка № 50.
  4. Популярните банки.
  5. Банка Български кредитъ А. Д.
  6. Каситъ на държавните мини.

съ специални формуляри, съ изчерпателното попълване на кошта става излишно
да се пише отдѣлно писмо-уведомление отъ страна на клиентитъ.

ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ НА ДЪРЖАВНИТЕ МИНИ ВЪ ГР. ПЕРНИКЪ
АГЕНЦИЯ НА МИНИТЕ ВЪ СОФИЯ
ул. РАКОВСКИ № 90 – ТЕЛЕФОНЪ 2-18-49

БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЪЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА
НАРОДНО УЧРЕЖДЕНИЕ ЗА ОБСЛУЖВАНЕ СЪ КРЕДИТЪ БЪЛГАРСКОТО СТОПАНСТВО И КООПЕРАЦИИ
ОСНОВАНО ВЪ 1864 Г.

КАПИТАЛЪТЪ Е НЕОГРАНИЧЕНЪ
ОБСЛУЖВА СЪ КРЕДИТЪ:

Земедѣлските отопанства, земедѣлските кредитни и кооперативни по-
требителни сдружения, тѣхните съюзи и водните синдикати; занаятчии-
те и занаятчийските кооперации; популярните банки и тѣхните съюзи.

ДОСТАВЯ:

Земедѣлски оржия и машини, подбрани семена за посевъ на зърнени храни и
фуражъ, меденъ сулфатъ (синъ камъкъ) за пръскане и предпазване на лозята и
овошните градини отъ болести и за защита отъ паразити; купува бакъръ, дър-
венъ материал, смазочни и горивни материали; занаятчийски материали и пр.

ПОСРѢДНИЧИ:

За продажба и износъ за чужбина на земедѣлски произведения, събиращи отъ
кооперативните сдружения: тютюнъ, пашкули, розово масло, прѣсни, сухи и кон-
сервиран плодове, зърнени храни и фуражъ, мешини, сахтиянъ, килими и др.

ИЗВЪРШВА:

всички банкови операции, приема спестовни влогове, срочни и безсрочни, при
най-износни условия.

СЕДАЛИЩЕ И УПРАВЛЕНИЕ ВЪ СОФИЯ

103 клона и 50 агенции въ всички производителни, земедѣлски градове и села.
250 попул. банки въ цѣлата страна, които извѣршватъ влогово-акредитивна служба.